

O I S O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberálně-konzervativní chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Tak zase nám to léto utíká pod prsty. Nevím, kolik jste toho stihli vy. Teplo ze slunce je zadarmo, to doma se asi prodraží. Dětem zase započal vzdělávací proces a my pokračujeme v zapominání. Snad dorazí ještě *babí léto*, které je pro nás starší ideální. A navíc, abychom si šli pro čtvrtou, posilovací, vakcínu. Otázka jestli hned nebo počkat, až tam zabudují i informaci o omikronu. Naším předkům se první polovina minulého století taky moc nepovedla. Ale nemusíme se ve všem opíčit.

Nicméně to není důvod, abychom si *babí léto* pěkně neužili.

Motto

„Život utíká jako prázdniny. Zprvu pomalu a pak stále rychleji.“

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Vyhni se domácímu násilí. Poslouchej svou ženu a nic se ti nestane.“

„Když máš kladivo, všechny problémy se začínají podobat hřebíku.“

„Občas přemyslím, jak mohli muži objevit celé kontinenty. Za normálních okolností nenajdou ani máslo v ledničce.“

„Kdo splete první knoflík, ten už se pořádně nezapne.“

„Jde stařenka po návsi, ve vozíku televizi. Potká ji starosta: *Vezete ji do servisu, matko? Ne, do kostela ke zpovědi, svini ulhanou.*“

„Hospoda je jediné místo, kde se ze savců stávají plazi.“

Víte, že?

- Bakterie ze slané arktického pramene ukazují možnosti života na Marsu. Žijí při -5 °C, bez kyslíku v prostředí slanosti 24%. <http://jdem.cz/fg3cv3>
- Umělá inteligence v Chicagu a jiných městech předpovídá zločinnost. Na základě historických dat v síti o čtvercích o velikosti 300 metrů dokázali předpovědět zločin během příštího týdne, s přesností 90 procent.
- Splněný sen: Nový katalyzátor dělá z metanu metanol za pokojové teploty. <http://jdem.cz/fg3eb5>
- Podívejte se v klidu na zajímavé video jak se měnilo boharství zemi hle hrubého produktu od počátku minulého století. <http://jdem.cz/fg3eh7>

Zajímavá matematika

Každý pil pivo nebo radler z plechovky, ale víte jakou plechovku udělat, aby při daném objemu měla co nejmenší povrch a tedy i spotřebu plechu? Uvažujme objem půl litru. z netu

Bude se opakovat pád říše římské?

Ve škole jsme se učili, jak římskou říši rozvrátili barbaři svým soustavným tlakem a nakonec v pátém století vyplenili Řím. Dokonce dvakrát. Poprvé v r. 410 Vizigóty pod vedením Alaricha. V té době už císař sídlil v Raveně. Podruhé v r. 455 Vandaly, vedenými králem Geiserichem. Ti už před tím dobyli Kartágo a ovládali část severní Afriky. Úlohu Říma převzala ve středověku Svatá říše římská vybudovaná Franky a Germány. Pak na chvíli nechvalná Třetí říše. No a dnes její úlohu převzala Evropská unie. Civilizace zrychlila a tak vývoj říši už netrvá celá staletí, ale spíše řadu dekad.

Vědci ale zjistili, že s tím Římem to bylo trochu jinak. Dějiny píše vítězové, ale o jeho pádu se dozvíme jen z římských pramenů, protože vítězní barbaři nezanechali písemné památky. A porážení se snaží všemožně svoji porážku omluvit. Římská říše si o to koledovala. Byla příliš velká na efektivní správu. Měla se dobře a blahobytně postupně erodovat její úsilí a vizi. Pronikali do ní už delší dobu přistěhovalci, kteří se stávali její součástí jako pracovníci nebo i žoldnéři v armádě. Nakonec ji nezachránil ani přechod ke křesťanství a tedy k totalitnější vizi.

Začala naplňovat příznaky rozpadu a kolapsu, tak jak je formuloval archeolog profesor Bárta. Víze a úsilí se vytrácelo, rostla korupce a legitimita vládců upadala. Začaly převládat lokální zájmy. Armáda už nebyla tak efektivní, aby mohla říši bránit. Hlavním faktorem bylo, že byla příliš složitá, komplikovaná a byrokratická. Ztrácela efektivitu. Blahobytnost otupila elity a vzdálila se obyčejným lidem. Nepomohlo jí ani, když se rozdělila na západní a východní část, které časem obě čelily obdobným problémům. Prostě se přežila. To, co ji postihlo, tím si prošel již před tím starověký Egypt i jiné světové říše.

Dnešní Evropská unie je trochu analogií římské říše. Centrum je v Bruselu a místní satrapové vládnou v provinciích. Přerozděluje a vydává byrokratická nařízení. Je velká a stále se rozrůstá. S legitimitou vlády je to všelijaké a často se dělí na „oni“ a „my“. Přinesla i mnoho dobrého, jako Řím kdysi. Společné vědecké projekty. Volný pohyb lidí i zboží jistě prospěl blahobytu. Ekonomicky spolupracuje. Lidé brblají, ale je prestižní být v ní. Blahobytnost přitahuje pozornost a také proudy migrantů z chudého jihu a válčícího jihovýchodu. Dnes už je není možné odhánět mečem či střelbou. A tak se stávají permanentním problémem, o kterém se mluví tu více či méně. Ředí původní evropské obyvatelstvo a vnáší sem své obyčeje. Unie si sama komplikuje život svojí správní strukturou založenou na byrokratech. Není divu, že vydávají jedno regulační opatření za druhým. Stejně nemůže vyhovovat částem s různou úrovní. Jejím hřebíčkem do rakve může být environmentální snaha o záchranu planety, ač sama k devastaci přispívá nejméně ze všech částí světa. Teď se dostala do křížku i s „barbarem“ z východu. To jen spolu s covidem prohloubilo a obnažilo problémy. Je zde spousta lokálních zájmů a méně společného.

Bude úpadek pokračovat? Rozdělí se také na část západní a východní, když ta západní více přitahuje ekonomické migranty a navíc sama podléhá dekadenci? Východní část se bude snažit dál nést štafetu, aby později podlehl tlaku z východu?

Říše zrají jako ovoce. Od květu po sladkou dužninu, až nakonec po shnilé ovoce pod opadaným stromem. Nahrazují je však nové, život jde naštěstí dál. Co říci na závěr? Měli bychom se zamyslet, a pokud ne, tak *carpe diem* – užívat každého dne, dokud to jde. Římané v tom byli mistři.

Záznamník prarodičů

- Dobré jitro

momentálně nejsme doma. Po zaznění zvukového signálu zanechte prosím vzkaz:

- jestliže jste jedno z našich dětí, zmáčknete jedničku a dále číslo od jedné do pěti podle pořadí, jak jste se nám narodili, abychom věděli, koho z vás máme očekávat

- jestliže potřebujete, abychom vám hlídali vaše děti, zmáčknete dvojku

- potřebujete-li si půjčit naše auto, zmáčknete trojku

- jestliže potřebujete, abychom vám vyprali a vyžehlili prádlo, zmáčknete čtyřku

- chcete-li, aby dnes u nás spala vnučata, zmáčknete pětku

- jestli chcete, abychom vyzvedli vnučata ze školy, pak zmáčknete šestku

- jestliže chcete, abychom uvařili na neděli, nebo vám nedělní oběd doručili k vám domů, zmáčknete sedmičku

- chcete-li se přijít najíst k nám, zmáčknete osmičku

- potřebujete-li od nás peníze, zmáčknete devítku

- máte-li v úmyslu pozvat nás na večeři nebo nás vzít na výlet, začněte hovořit, posloucháme!!!"

z netu

Hacknutá čeština

Hlubučkovat – podojit státní rozpočet

Kryptožebrák – člověk, který přišel o peníze po pádu kryptoměn

Frnda mravenec – hodinový manžel

Dohyent – dojíst zbytky jídel

Štěkoň – pes

Gejdan – gay párty

Beztrávi – období nedostatku marihuany před sklizní rostlin z netu

Národní pták

Národní strom je málo a tak prý budeme vybírat národního ptáka. Myslím, že to bude ještě větší fraška, než anketa o největšího Čecha, ze které musel být diskvalifikovaný Jára Cimrman. Ve znaku máme už dlouho orlici, s historií Československa je spjata jednota Sokol a sokol je šikovný pták. Tradičním pokrmem je svatomartinská husa. Nejvic se ale sní kuřecího. Ve vyšším věku trávíme čas krmením labutí, případně kachen. Z Krkonošských pohádek si každý pamatujeme sojku. Kolem bydliště nejčastěji vidáme vrabce, sýkory a kosy. Pro učenlivost a dlouhověkost obdivujeme krkavce, havrany a někdy i vrány. Můžeme mít pocit, že jako Češi krademe jak straky. Symbolem moudrosti jsou pro nás sovy. Před některými problémy strkáme hlavy do písku, což je přičítáno pštrosům. Máme rádi mír, který symbolizuje holubice. Mně by se líbil i brhlík nebo ledňáček. Naštěstí to na mně nezáleží.

Proč svět už není, jako byl?

Ještě před lety, po začátku století, jsme si libovali, jak dobře se na světě, zejména v tom našem, žije. Ekonomika rostla technickým rozvojem, i díky globalizaci a využívání lokálních výhod a na blahobytnost začínaly dosahovat stále širší vrstvy společnosti. Samozřejmě statisticky. V každé době i zemi jsou lidé nestydatě bohatí i nepříjemně chudí. A také nespokojení. Tak už to od počátku světa chodí.

Svět byl relativně ustálený a v rovnováze. Výrobní vztahy fungovaly, stejně tak obchod a služby. Některým lidem to už možná začalo připadat jako nuda a tak začali vymýšlet. Vývoz demokracie do Asie a Afriky, politickou korektnost se všemi navazujícími hnutími a kampaněmi. Klimatický alarmismus začal zatěžovat ekonomiku a měnil priority. A pak přišel covid a narušil nejen výrobu, ale i celosvětový systém výměny zboží. Náhle se stalo problémem, že součástky či suroviny se vyrábějí a získávají výhodně v Číně či jinde. Nebylo možné je včas a v dostatečném množství přivést. Nejen covid, ale i vyvolané hospodářské problémy zvýšily nervozitu společnosti. Zadlužení států neuvěřitelně vzrostlo, protože nikdo se nechtěl vzdát zažité životní úrovně. Od globálního se začalo více akcentovat národní. Vrátili jsme se k otázkám potravinové soběstačnosti. V dobách hojných nebylo třeba udržovat velké strategické zásoby, teď to začíná být důležité.

V nemocném společenství se začal i vyostřovat antagonismus USA a Číny. Zatím hlavně formou obchodní války. Pak Putin špatně vyhodnotil situaci a sáhl k válce skutečné. A to byla ta (zatím) poslední kapka, která ukončila šťastné období blahobytnosti. Narušená ekonomická rovnováha dostala poslední

ránu sankcemi a energetická krize žene ceny strmě vzhůru. Inlace ukusuje z úspor a zatemňuje budoucnost. To co bylo ještě včera slunné a růžové, je náhle šedé a v mlze.

Vždy, když ve společnosti a zejména hospodářství nastanou významné změny, vyvolá to dodatečné náklady, které je třeba vynaložit. Navíc jsme pod tlakem okolností nuceni více zbrojit. Jakmile se společnost rozkolísá, je konec pohody a vyvolané náklady jdou na úkor životní úrovně. Negativní očekávání přivolávají další nepříjemnosti. Jedno zesiluje to další.

Světové společenství je velmi složitý systém, který nejen, že neřídíme, ale také mu stále moc nerozumíme. Žije si svým životem. Není přímo deterministické, kdy udělám něco a získám ono. Někdy ano, ale jindy to má zas opačný účinek. Spíše než ovocný sad, připomíná meteorologii. Po období příjemného počasí přijde zničující bouře či přímo hurikán. Špatně se předpovídá a příčiny mohou být pranepatrné. Ne nadarmo se mluví o efektu motýlích křídel. Poprvé jej použil slavný meteorolog Edward Lorenz v tom smyslu, že zamávání křídly motýla v Brazílii může za jisté situace vyvolat tornádo v Texasu. Říká se tomu chaotické chování systému, který může být jinak popsán i známými rovinami. Čím složitější systém, tím překvapivější může být jeho chování. Klidná období mohou náhle, bez zjevných příčin vystřídat doby chaotické. Konec konců žijeme ve vesmíru, kde stále něco někde obíhá nebo něco kmitá či pulzuje. Pohyb je i podstatou života.

Zdá se, že jsme pod vlivem blahobytu tak trochu zapomněli, že systém, ve kterém žijeme, není jen dobrotivý a může obratem změnit tvář. Často bez příčiny, ale myslím, že my jsme mu těch příčin nabídlí až dost.

Rozumný manžel

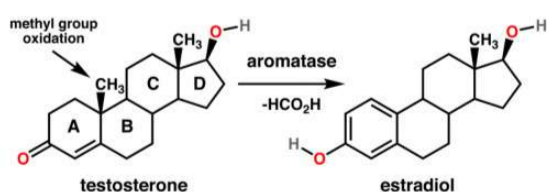
Josef žije na vesnici v pěkném domku se zahradou, má docela pohlednou manželku a dost čilého souseda. A ten soused mu tu jeho ženu před časem svedl. Jednou, dvakrát ta jejich avantýra stále pokračuje. Ptáte se, co udělal Josef, když zjistil, že mu choť zanáší? Vzal na ni sekýru? Zmlátil souseda?

Rozvedl se? Samá voda, přátelé. Josef ani nehne brvou, i když si v dotyčné vsi o jeho velikých parozích už štěbetají i ti přísloveční vrabci na střeších. Náš paroháč večer co večer pravidelně navštěvuje hospodu a tam v družném hovoru s kamarády a zcela imunní proti občasným narážkám na své parohy s vyrovnaným úsměvem na tváři dělá svých pravidelných deset kousků. Domů se nikdy nevrací dříve, než před triadvacátou hodinou, aby svou ženu se sousedem náhodou nepřistihl v nejlepším. Nedávno jsem se ho ptal, proč se už dávno nerozvedl?

Odpověděl. "Proč bych se prosím tě rozváděl? Pro těch deset minut hekání? Takovou hodnou ženu už bych nenašel. Skvěle vaří, v domácnosti nemusím na nic sáhnout a ještě se mi nestalo, že bych neměl čistou košili. V hospodě můžu každý den sedět, jak dlouho chci, a kapesné mám přímo královské. Jak se mi něco podělá na baráku, tak jdu a poprosím souseda o pomoc. Vždy přiloží ochotně ruku k dílu a za práci nevezme ani korunu. A když mám jednou za čas chuť tam na to, tak mi stačí jenom kývnout hlavou a manželka je okamžitě v posteli. Kdo z těch ostatních blbců, co si ze mě u piva dělají prdel, se má tak jako já? Ani jeden. z netu

Jak jsou si podobné

Každý jistě zná testosteron, mužský pohlavní hormon, zodpovědný za naše svalstvo a agresivitu. Obdobně ženy mají estradiol, zodpovědný za jejich opatrovatelskou a možná také hašteřivou roli. Také

vás udivuje, jak jsou si ty látky podobné? Však se také mohou navzájem přeměňovat a jsou přítomny v malé míře i u opačného pohlaví. Ženy jsou složitější a tak mají těch pohlavních hormonů více. Jako estrogen a progesteron.

Milankovičovy cykly

Vše na Zemi ovlivňuje nejvíce naše mateřská hvězda Slunce. Týká se to i klimatu. Vzdálenost Země od Slunce se periodicky mění a také sklon. To a další dal do souvislosti srbský matematik a fyzik Milutin Milanković (1879 - 1958). Zemská osa skutečně jeden cyklus precese za přibližně 26 000 let. Současně dochází ke změně sklonu osy mezi 22,1 a 24,5° v 41 000 ročních cyklech jako důsledek gravitačního působení na rovníkové vyboulení Země. Excentricita zemské dráhy vyjadřuje změny oběžné dráhy Země z eliptické na téměř kruhovou. Cykly způsobené tímto dějem se opakují každých přibližně 96 000 až 127 000 let a pak také s periodou přibližně 405 000 let díky zánějové frekvenci gravitačního působení Jupiteru (s periodou 304 tisíc let precese perihelu) a Venuše (174 tisíc let). Je zde vlivem Marsu (s periodou 72,3 tisíc let) a Země (s periodou 74,6 tisíc let) i tzv. dlouze modulující zánějový cyklus 2 400 000 let dlouhý. Patrně existují i cykly s periodou 9 až 10 milionů let a 35 až 36 milionů let.

Roku 2018 byla nalezena souvislost El Niño (ENSO) s lunárním cyklem slapů Měsíce s periodou 18,6 let. Perioda 40000 let také může ovlivňovat monzuny a tak i periodickou tvorbu pouští. Také změna výstřednosti pohybu Jupitera vlivem Saturnu s periodou zhruba 60 let může pomoci prachu a meteoritů modulovat s danou periodou klima na Zemi. I impakty meteoritů jsou korelovány s klimatickou periodou 400 tisíc let.

Opakující se cykly jsou poměrně dobře zaznamenány ve fosilním stavu a slušně koreluje s průběhem teplot na Zemi. Je to tedy dost komplikované a stěží s tím udělá naše snaha poručit větru a dešti. <http://jdem.cz/fg3et6>

Kutná Hora

U zkoušky

Profesor se špatně vyspal... Ptá se prvního studenta:

„Jedete autobusem a je hrozné horko, co uděláte?“

„Otevřu okno.“

„Dobře, a teď popište aerodynamické změny, které v autobuse nastanou.“

„????????????????“

„Děkuji, za pět, další!“

Druhý student. Stejná otázka, stejná odpověď, stejná známka.

Za hodinu je stav zápasu profesor versus studenti 9:0.

Jako desátá vchází pěkná studentka. Profesor se ptá:

„Jedete autobusem a je hrozné horko, co uděláte?“

„Vysvěleču si halenku.“

„Vy mi nerozumíte, je opravdu horko.“

„Tak si ještě vysvěleču sukni.“

„Je nesnesitelné horko,“ stupňuje profesor.

„Tak si vysvěleču podprsenku.“

To profesorovi vyrazilo dech.

Studentka dodává:

„Ještě si můžu sundat kalhotky, ale okno neotevřu, ani kdybyste se na hlavu postavil.“ z netu

Smutné mezníky

Vědci z britské University v Oxfrodu zkoumali historii a objevili neradostné mezníky vývoje lidské společnosti, které ovlivňovaly vznik říší a států. Význam má přechod na zemědělství a s ním spojená vyšší produkce potravin, naprosto zásadní jsou ale vojenské inovace a s nimi související intenzita válčení. V rané fázi to byly železné zbraně a jezdecko, později účinného vojenského využití střelného prachu, následovalo dělostřelectvo a kulomet, letadla, rakety a atomové zbraně.

Kolik ran nás ještě čeká?

V knize Zjevení Jan popisuje sedm ran, které mají přijít na konci času – jako předobraz nám slouží

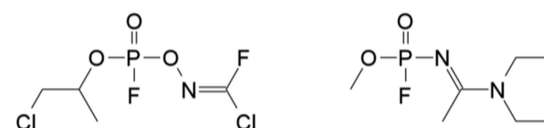
starozákonní egyptské rány v Mojžíšově době. Protože byl faraon neústupný, bylo jich dokonce deset. Krev, žaby štěnice, mouchy, mor, vředy, krupobití, kobylky, tma a pobití prvorozených. Dnešní doba má již jiné priority a my máme za sebou globální oteplování, covid, válku na Ukrajině a inflaci s drahotou. Co nás tedy ještě čeká? Nabízí se i druhá analogie sedm let tučných a sedm let hubených. Ty bohaté jsme si v pohodě odžili a do těch hubených se nám moc nechce. Ale koledovali jsme si o ně. Moc jsme se na ně nepřipravili, věřili jsme, že ráj bude pokračovat.

Věřící si to vykládají jako nutný trest boží a poučení ateisté jako zákonitě cykly přízivené nezodpovědnosti. Příčina je jedna věc, ale druhá, že si to lidé musí odžít. Někomu to zkomplikuje vzdělání, pořídit rodině střechu nad hlavou a dalším způsobí hubené stáří. Život není idyla a příroda má neústupná pravidla. Vesmír je obecně velmi nebezpečné a nehostinné místo. To jen my jsme měli to štěstí a vyhráli se Zemí jackpot. A i ta klidná léta. Pořád to není katastrofa, možná důvod k zamyšlení.

Lidstvo není pánem svého vývoje. Jsme jen herci, kteří hrají svůj part, který nevědomky napsali jiní svými činy o kus dál. To jestli to byla komedie nebo tragédie pak hodnotí historici o několik dekád později.

Novičok

O novičoku se mluvilo před pár lety. Jde o organickou sloučeninu fosforu a fluoru. Byla vyvíjena jako nervově paralytická bojová látka, aby procházela filtrem masek z aktivního uhlí i pryžovým

těsněním. Osoba zasažená novičkem zvýšeně sliní, zvrací a dostává se do silných křečí, při kterých si může dokonce zlámat kosti. V případě novičku A234 má pění u úst, může mít potíže s chůzí a následně upadá do bezvědomí. Smrt nastává velice rychle. Název novičok (rusky nováček) má i zlověstný fonetický anglický ekvivalent „now we choke“ (teď se dusíme). Jeho první obětí byl chemik, který ho pomáhal vytvářet Andrej Železnjakov, který se otrávil v květnu 1987, ale zemřel až v r. 1992. Bojově nasazen zatím nebyl, ale je známo několik individuálních případů. V r. 1995 byli novičkem otráveni ruský bankéř Ivan Kivelidí a jeho sekretářka přes telefonní sluchátko. V r. 2015 se patrně stal další obětí bulharský zbrojař Emilian Gebrev. Z r. 2018 je mediálně známý případ bývalého ruského špiona Sergeje Skripala a jeho dcery. Posledním známým případem je otrava ruského opozičního politika Alexeje Navalného v srpnu 2020. Potěšitelné je, že se některé lidi podařilo zachránit, ale je to asi otázka absorbované dávky.

Řešení úlohy: Nejmenší povrch 348,7 cm². Dosáhne se tehdy, když je plechovka stejně vysoká jako široká a tedy 8,6 cm. Jde to dokázat matematicky nebo numericky v Excelu. Přesto se takové plechovky moc nedělají. Skutečná bývá široká 6,5 cm, vysoká 16 a má 374 cm². Při produkci 100 000 plechovek se tak spotřebuje navíc 253 m² plechu. Optimalizovaná plechovka by také nejdéle vydržela vychlazená.

A slovo závěrem

Září bývá pěkné, plné ovoce, hub a zlatých slunečných paprsků. Musíme si jeho babí léto náležitě užít, protože na teplé slunné dny budeme zase tak nekonečně dlouho čekat. Doufat v mírnou a krátkou zimu, která nám je nejen přiblíží, ale ještě pošetrí naše peněženky. Konec konců i podzim umí být krásným obdobím, dokonce snad barevně nejpestřejším. Jen kdyby nekončil plískanicemi a nenásledovala zima.

Náš život je vůbec plný cyklů a návratů. Nikdy se nevracíme do stejné řeky, jen do té podobné, ale i ta nám vyhovuje a přináší oblibu starého známého. Známe se neděsíme, ale uklidňuje nás.

A zklidňovat se potřebujeme o tom žádná, protože svět se najednou překloupil do své nepřívětivé a znepokojující fáze. Snad nebude trvat tak dlouho jako některé předchozí znepokojující fáze a snad si o to víc pak budeme vážit návratu starých dobrých časů. Protože pokoru jsme tak nějak ztraceli a chovali se dost zpovykane. Jen doufejme, že to není začátek nějakého většího civilizačního přelomu.